

DOSSIER PEDAGÒGIC

DOSSIER PEDAGÒGIC – LA CASA MÉS PETITA

1. Presentació

A *La casa més petita*, dues nenes es troben en un camp de refugiats i mentre una d'elles manté viva l'esperança de tornar a casa a força d'optimisme, l'altra ha construït una cuirassa que li permeti sobreviure. La seva relació les ajudarà a afrontar les seves circumstàncies, obrint pas a la maduresa que suposa l'acceptació de la realitat. Al mateix temps, les permetrà sentir tot un món d'emocions que la seva situació els hi provoca.

Al cap i a la fi, comptar amb el suport d'altres persones i l'empatia són les Claus que obren les portes del desenvolupament. Si la llar és el lloc on tothom trobem la seguretat necessària per a créixer, potser una abraçada sigui la casa més petita...

2. Edats a les que va dirigida

- **Escolars:** Cicle mitjà i cicle superior. Preferiblement a partir de 4t, que tenen edat suficient per entendre on es situa el conflicte (en un camp de refugiats)
- **Públic general:** a partir de 6 anys (+6)

Aquesta obra de teatre ha estat creada per a nenes i nens a partir de 6 anys, és a partir d'aquesta edat que comencen a superar el pensament egocèntric: van desenvolupant la capacitat de mirar el món des de perspectives que no són les seves i, per tant, poden posar-se a la pell de l'altre. És per això que ser testimonis de les reaccions de dos personatges front una mateixa realitat, els ofereix la possibilitat d'analitzar dues perspectives sobre un mateix conflicte, empatitzant amb dues possibilitats diferents. A més, comencen a posar en pràctica els valors que han anat interioritzant durant el seu procés de socialització: les estratègies davant les adversitats, per posar un exemple, comencen a posar-se a terme de la manera en que les han après. En aquest sentit, resulta molt ric veure que hi ha diferents formes d'afrontar un mateix fet.

Els infants comencen a mostrar més interès pel món que els envolta donat que estan exposats a molta informació, és inevitable que els hi arribin notícies sobre les guerres, les migracions que generen i els camps de refugiats. Aquesta obra deixa a un costat el sensacionalisme i, pel contrari, aposta per un apropament sensible a aquest tema. Per aconseguir-ho s'utilitzen referents propers al públic infantil com són la llar, les rutines, l'amistat i els jocs, perquè partint d'aquestes realitats que tant bé coneixen, puguin acostar-se a circumstàncies que els hi són molt llunyanes i difícils de comprendre. La forma en la que s'aborda aquest tema, per tant, esquiva les grans dades que exigeixen un pensament abstracte que el públic infantil no ha desenvolupat a aquestes edats. En lloc d'això, l'enfoc que es treballa és el següent: ¿què pot fer una nena per una altra en circumstàncies difícils?. Aquesta perspectiva és propera a la capacitat d'acció de les nenes i nens, donat que valorar l'amistat com a mode d'arrelament i tenir cura dels altres, dona peu a posar-ho en pràctica amb altres companyes i companys que poden trobar-se en la mateixa situació.

Aquesta obra, per tant, posa en valor la relació entre iguals, un factor que va prenent pes, en termes evolutius, a partir dels 6 anys. En interactuar amb els seus semblants, els infants van descobrint les seves aptituds i qualitats, desenvolupant d'aquesta manera la seva autoestima. L'espectacle reflexa aquest aprenentatge des de la convivència, d'aquesta manera les nenes i nens veuran una realitat que els hi és molt propera i podran analitzar les formes en les que les dues nenes es relacionen, comparant-ho amb la seva pròpia experiència.

3. Elements pels desenvolupament evolutiu del públic al que es dirigeix

Uns dels elements que apropen l'espectacle a la infància és la senzillesa del llenguatge. Les dues nenes protagonistes utilitzen un llenguatge molt planer mitjançant el qual s'expressen idees més complexes. D'una altra banda, la utilització de metàfores posa a prova la capacitat d'interpretació del públic, fent que es preguntin què s'amaga darrera les paraules literals.

Els jocs que realitzen les dues personatges, fan que el públic empatitzi amb elles i facilita la comprensió dels conflictes que s'amaguen darrera d'ells. Les nenes i nens coneixen les regles dels jocs i, per tant, poden intuir per quines raons els personatges canvien les regles o se les inventen, decideixen no jugar etc.

Finalment, els elements que componen aquest espectacle, tenen molt de l'imaginari infantil universal (l'escola, els malsons, el desig de jugar, l'enyorança per la família, etc.) per tant, el públic connecta ràpidament amb ells, per a poder viatjar al món de les dues protagonistes.

4. Rols femenins i masculins: Quin paper interpreten les dones i quin els homes?

En escena hi ha dues actrius que interpreten el paper de dues nenes d'entre 8 i 10 anys. Aquests personatges no aconsegueixen els canons hegemònics de feminitat, donat que són agents actius de la seva pròpia vida (no hi ha una figura d'heroi masculí que vingui a salvar-les ni tampoc l'esperen), en ocasions utilitzen la força física per a gestionar les circumstàncies que se'ls hi plantegen, són competitives, etc. Encara i això no són personatges construïts seguint un cànon típicament masculí (és a dir, que no han estat creades a partir dels valors habitualment atribuïts a la masculinitat), sinó que reconeixen y habiten les seves emocions, exposen la seva vulnerabilitat, cuiden, etc. Per tant, ofereixen una referència de personatges de ficció molt ric en matisos independentment del seu gènere, on els infants poden reflectir-se per poder imaginar-se a sí mateixes/os sense les traves que el gènere imposa.

5. Temes que aborda l'espectacle d'interès per al públic

- La vida de les nenes i nens als camps de refugiats: la incertesa, l'espera, l'escassetat de material, etc.
- Les conseqüències de la guerra : la destrucció de la llar i del lloc d'origen, l'exili, les separacions familiars
- El viatge de les persones migrants
- Els diferents recursos a l'hora d'abordar un conflicte
- Diferents codis culturals (escriptura, rituals...)
- La relació entre iguals com a font d'aprenentatge
- El joc com espai on projectar les pròpies experiències
- El dol
- L'habilitat i potencial front les dificultats
- L'assetjament escolar
- L'humor com a recurs davant les adversitats
- El significat de llar
- El valor dels contes per l'aprenentatge

6. Objectius

Aquesta unitat didàctica, que inclou les activitats prèvies al visionat de l'obra, l'assistència a l'espectacle i la posterior elaboració d'activitats complementàries, proposa un conjunt d'objectius a les i els docents. Les activitats proposades es poden fixar, re formular o seleccionar en funció dels objectius que més es vulguin destacar. Aquests són:

- Donar a conèixer la vida de les nenes i nens al camp de refugiats
- Apropar el públic infantil a la realitat de les nenes i nens que pateixen la guerra, el conflicte i la violació dels drets humans (Síria, Palestina...), així com les conseqüències que això comporta
- Observar les formes de supervivència que desenvolupen les nenes i nens, així com les diferents formes que hi ha d'afrontar i superar les adversitats
- Mostrar una visió positiva de la relació entre diferents cultures (les dues nenes pertanyen a cultures diferents: formes d'escriure, diferents ritus front la mort...)
- Reflexionar sobre la solidaritat, l'empatia i el suport entre persones, en un món cada vegada més individualista
- Posar en valor la convivència i l'aprenentatge mutu
- Analitzar les característiques d'una casa en el seu doble sentit: com a espai físic que cobreix les nostres necessitats bàsiques i com a nucli afectiu que permet el desenvolupament dels infants.

7. Activitats

A continuació es descriuen les activitats proposades, també s'adjunten dues fitxes que es poden imprimir perquè l'alumnat treballi directament amb elles.

7.1. Abans de veure l'espectacle

Partint de la base que el professorat no disposa del text de l'obra, analitzarem el títol i alguns dels temes que són transversals a l'espectacle, abans de participar del seu visionat.

→ **ACTIVITAT 1: PREGUNTES PER A TREBALLAR EN GRUP GRAN / TOTA L'AULA?**

- **Què necessita una casa per a ser una llar?.** Parlar sobre les dues vessants (espai físic i espai simbòlic) i dilucidar què tenir una llar per a què ho sigui. Com a guia pel la/el docent, es pot utilitzar la piràmide de les necessitats humanes de Maslow, per a oferir referències de diferents tipus de necessitats.

- **Quines persones poden formar una llar?** Parlar sobre diversitat de famílies, la importància dels afectes, etc.
- **Què suposa perdre la teva casa/llar?. I deixar el teu país?.** Fer una llista a la pissarra.
- **Què és el que guanyes en canviar d'un país a un altre?. I en tenir una nova llar?.** Fer novament una llista a la pissarra.

→ **ACTIVITAT 2: SOBRE LES PERSONES REFUGIADES**

Habitualment veiem a les notícies persones que abandonen la seva llar i migren a altres països. Què en sabem sobre els camps de refugiats? Disposar a l'aula en grups petits, farem una llista sobre el què sabem (perquè ho hem vist a les notícies, imatges, etc) i el que suposem (les coses que imaginem a partir d'aquestes dades). Es posen ambdues llistes en comú per dilucidar els coneixements previs, així com per a distingir dades d'allò que són les opinions.

Altres preguntes que poden estimular la creació d'aquestes dues llistes, són les següents:

- Perquè existeixen els camps de refugiats?
- Com és la vida en ells?
- D'on venen les persones que viuen en aquests camps?
- Com ha estat el seu viatge?

→ **ACTIVITAT 3: DECÀLEG D'ACOLLIDA**

En grups petits, debat sobre les següents dues preguntes.

- Què és el que t'agradaria que fessin per tu, si arribares a un altre país, per a què poguessis sentir-te com a casa?
- Què és el que tu pots fer per a què una persona que arriba d'un altre país, senti que està a casa?

Anotar en una cartolina les accions o actituds que siguin consensuades per tot el grup. Després fer una posada en comú entre els grups. Per acabar, dramatitzar en parelles o grups de tres, algunes de les propostes. Es dona un petit temps de preparació i després es mostra davant de tot el grup. En aquest punt, resulta especialment útil concretar conceptes que, potser les nenes i nens coneguin a nivell abstracte -tot i que costa posar en pràctica en casos concrets- per exemple: si algú proposa 'tractar amb respecte', a què ens estem referint exactament?

→ **ACTIVITAT 4: ESPECULAR SOBRE EL TÍTOL DE L'ESPECTACLE**

Una vegada tractats els temes anteriors, escriure un breu relat sota el títol 'La casa més petita'. Prèviament, es divideix al grup en tres subgrups: un d'ells haurà d'escriure el relat en primera persona, l'altre en segona persona i l'altre en tercera. Posar en comú alguns relats de cada grup, quines sensacions ens genera cada tipus de relat?

7.2. Després de veure l'espectacle

→ **ACTIVITAT 1: PREGUNTES PER TREBALLAR EN GRUP GRAN**

- Què és el que els hi passa a la Bettina i la Norma?. On estan?. On estan les seves famílies?. Quines dificultats ofereix el lloc on estan?. Ofereix alguna avantatja?

- En què ajuda la Norma a la Bettina?. I la Bettina a la Norma?.
- En què canvien ambdues nenes al llarg de l'espectacle?. En quin moment succeeixen els canvis?
- En quin lloc del món podria estar succeint aquest espectacle? Perquè?

→ **ACTIVITAT 2: DECÀLEGS D'ACOLLIDA: SEGONA PART**

Revisar els decàlegs d'acollida creats abans del visionat de l'espectacle. Apareixen en l'obra les accions o actituds que s'han descrit?. En quins moments?. Podem afegir o re formular alguna?

→ **ACTIVITAT 3: "COM A CASA"**

Cada alumne, individualment, ubica el seu nom al mig d'un foli i escriu al seu voltant el nom de totes les persones que, d'alguna manera, fan que se senti "com a casa". Després dibuixa en vinyetes, com si d'un còmic es tractés, què fa que se senti bé amb aquestes persones.

- Variant de dramatització: una/un alumne descriu què succeeix a cada una de les seves vinyetes i altres representen l'escena descrita, per exemple: "Em sento com a casa amb la meua àvia perquè em prepara el berenar", algú fa d'àvia i algú altre de nena/nen.

→ **ACTIVITAT 4: "VEIG, VEIG"**

Per parelles, una/un alumne tanca els ulls i l'altre li explica a la orelleta com imagina casa seva i un dia normal quan sigui gran. Descriu les persones que li rodegen, el menjar, els hàbits, els plans, desitjos... L'altre ha de tractar de visualitzar-ho com si fos una pel·lícula. Després es canvien els rols.

→ **ACTIVITAT 5: "UN ALTRE FINAL ÉS POSSIBLE"**

En grups petits, inventen un final alternatiu per l'espectacle i el representen davant la resta de la classe. Es poden afegir personatges, insertar una/un narrador/a, jugar amb objectes com fa la Bettina amb la maleta en explicar la seva història, etc.

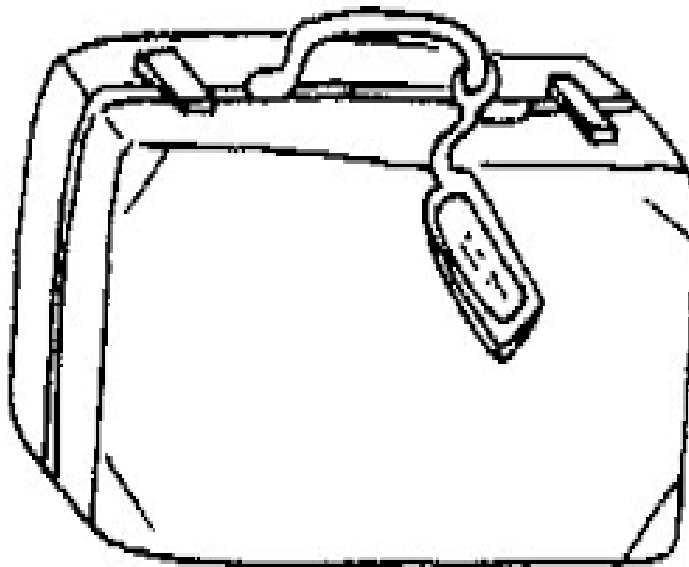
→ **ACTIVITAT 6: "LA TANCA I L'ESQUERDA"**

- Recordem que l'espectacle *La casa més petita*, finalitza amb ambdues nenes front una tanca que les impedeix avançar: utilitzarem aquesta proposta com a element visual mitjançant el que contrastar allò que ens sembla just i injust en relació a les persones refugiades.
- Es tracta de construir un mural amb finestretes, superposant dos papers continus. El superior ha de tenir tantes finestres com alumnes hagi en el grup (tallades amb cúter a modus de solapa, que es puguin obrir i tancar). Aquest paper representa el mur, es pot estampar com si d'una tanca es tractés. A la finestra mòbil, a la part visible, cada alumne escriu alguna cosa que no li sembli just en relació a les vivències de les persones refugiades. El paper continu inferior ha de contenir una proposta formulada en positiu en relació al punt anterior, si va acompanyada d'un dibuix, millor encara.
- Ambdós papers continus es superposen, de manera que qui els vegi, llegirà a la part exterior l'opinió de l'alumnat sobre les injustícies i, en obrir la finestra, trobarà a dins una proposta en relació a allò anterior.

LA CASA MÉS PETITA | ACTIVITATS PRÈVIES

1. Respon a les preguntes de sota, utilitzant les paraules que et semblin més oportunes. Pots posar-ne tantes com vulguis. Després, comenta amb la teva companya o company, perquè has escollir algunes paraules i no d'altres.
 - Una casa és un lloc a on es pot...
 - A la seva llar, les persones se senten...
 - A una casa a la que no li falta de res, hi ha..
 - A una cosa, no fan falta...

Pares ballar berenar amigues/amics mare i/o pare germanes/ns plantes
cridar paelles pistoles mantes reixes abraçar dormir fer els deures
explicar secrets tranquil·les enfadades gossos lliteres soles gracioses
coca-cola aigua banyera cosines/ns àvies/s música acompanyades
espinacs pegar donar petons festes d'aniversaris ascensor
2. Imagina que has de marxar de casa teva i no saps quan tornaràs... terrible, veritat?... En fer la maleta, quines coses especials duries amb tu i perquè?. Dibuixa 7 objectes dins la maleta. Després escriu perquè te'ls duries i uneix el text i els dibuixos amb fletxes.

LA CASA MÉS PETITA | ACTIVITATS POSTERIORIS

1. Recordes com t'has sentit a diferents moments de l'espectacle?. El teatre busca despertar emocions al públic. Tracta de recordar tres moments als que hagis sentit alguna cosa, explica quan ha estat i perquè.

- a) Quan a l'espectacle he sentit perquè
- b) Quan a l'espectacle he sentit perquè
- c) Quan a l'espectacle he sentit perquè

2. CARTA A LA MEVA AMIGA / AL MEU AMIC

Segur que tens alguna amiga o amic amb qui t'agrada estar. Escriu-li una carta!. A la carta, has de recordar-li aquella vegada que va fer una cosa per tu. També pots proposar-li compartir quelcom (un joc, quedar-se a dormir a casa teva, un berenar...). Quan l'acabis, revisa-la i dona-li. Per suposat, seria genial si poguéssiu complir el pla que li proposes!

Per exemple:

Hola Ahmed:

Com estàs? Recordo aquell dia a la platja quan vaig trepitjar un escurçó de mar, vas anar corrents a buscar al socorrista i després em vas donar la mà mentre em curaven. Quin ensurt ens vaig endur! Menys mal que estaves amb mi. Gràcies per estar al meu costar aquell dia.

M'encantaria que un dia vinguessis a casa meva i féssim una pizza per a sopar, el meu pare ens vigilarà el forn. Vols?.

Una abraçada de la teva amiga,

Leti